

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษา คือ เครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ต้องอาศัย กำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องวางรากฐานการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยคำนึง ถึงการจัดและส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาศักยภาพ และใช้ความสามารถของตนให้เป็นประโยชน์ อย่างเต็มที่

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งทางวิชาการ และวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความถนัด ตลอดจนความสนใจเพื่อให้แต่ละคนได้ เข้าใจ รู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ตามสภาพความเป็นจริงแล้ว พบว่าการศึกษาในระดับนี้ ไม่ได้ผลตรงเป้าหมายในลักษณะ ที่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ไม่ประสบความสำเร็จทางการเรียนต้องใช้ระยะเวลาใน การเรียนมากกว่ากำหนด หรือว่าลาออกกลางคัน ซึ่งเป็นการสูญเสียของการจัดการศึกษา การที่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทำให้ผู้เรียนไม่ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถให้เจริญ งอกงาม และใช้ประโยชน์เท่าที่ควร นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังเป็นเครื่องแสดงถึง ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษาของนักเรียน และของประเทศชาติอีกด้วย (ก่อ สวัสดิ์พานิชย์, 2527)

ด้วยเหตุดังกล่าว นักจิตวิทยา จึงถือเป็นหน้าที่สำคัญที่จะค้นคว้าหาความรู้ เพื่อตอบปัญหา เหล่านี้ และพร้อมที่จะนำผลที่ได้ไปช่วยเหลือ ปรับปรุง หรือป้องกันปัญหาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนสามารถมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุดตามศักยภาพของตน

กมลรัตน์ สุขะตุงคะ และคณะ (2526) ได้ศึกษาสาเหตุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร พบว่าตัวแปรที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก ได้แก่ แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ การปรับตัวทางสังคม ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และจินตนา ซึ่งจิตวิสุทธิ์ (2529) ได้ศึกษาวิเคราะห์จำแนกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและสูงกว่าระดับความสามารถในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรที่สำคัญตัวหนึ่งที่มีส่วนในการจำแนกกลุ่มทั้งสองคือ การยอมรับจากเพื่อน โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถมักไม่ได้รับการยอมรับ หรือได้รับการคัดเลือกจากเพื่อน นอกจากนี้ ประจิม เมืองแก้ว (2536) ได้ทำการศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่ามีสาเหตุจากนิสัยในการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

สาเหตุของการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำนั้น จะต้องมีการศึกษาอย่างละเอียดและวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งการศึกษารายกรณีเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถศึกษารายละเอียดและวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่เกิดขึ้นได้อย่างลึกซึ้ง เพราะเป็นกระบวนการศึกษาเพื่อหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ แล้วนำมาแปลความ เพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นว่ามีความสัมพันธ์กับปัญหานั้น ๆ อย่างไร ในกรณีที่เป็นปัญหาจะได้พิจารณาหาทางแก้ไข ส่วนในกรณีที่ไม่เป็นปัญหาก็ให้ใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและส่งเสริม หรือนำไปเป็นแบบฉบับแก่บุคคลอื่นต่อไป (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์, 2527)

การศึกษารายกรณีเป็นกระบวนการที่ทำการศึกษาอย่างต่อเนื่องกันไปในระยะเวลาหนึ่งตามขั้นตอนของกระบวนการศึกษารายกรณี อันได้แก่

- ขั้นที่ 1 การคัดเลือกปัญหา
- ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูล
- ขั้นที่ 3 การวินิจฉัย
- ขั้นที่ 4 การประชุมศึกษารายกรณี
- ขั้นที่ 5 การช่วยเหลือ
- ขั้นที่ 6 การติดตามผล
- ขั้นที่ 7 การสรุปผล

จากกระบวนการศึกษาทั้ง 7 ขั้นตอน การให้คำปรึกษาจะมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา รายกรณี ในขั้นตอนของกระบวนการช่วยเหลือ ในกรณีที่เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การให้คำปรึกษาจะมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา ให้เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง ตลอดจนปรับปรุงความสามารถในการที่จะทำให้ตนเองพัฒนาขึ้น

การให้บริการปรึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาให้เข้าใจ และยอมรับตนเองในด้านต่าง ๆ เป็นต้นว่า ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ตลอดจนให้ตระหนักถึงความต้องการของตนเอง และช่วยให้ผู้รับบริการได้ดำเนินการตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และได้พัฒนาตนเองจนถึงขีดสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ จิน แบรี (2537) ที่กล่าวว่า การให้การปรึกษา หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถรับผิดชอบ ต่อตนเอง พึ่งตนเอง ตลอดจนสามารถใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ในการแก้ปัญหา

การที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพ กล่าวคือ มีความรู้สึกผิด ต่ำห็นตนเอง ขาดความเชื่อมั่น รวมถึงการเข้าสังคมจากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโดยใช้วิธีการศึกษารายกรณีเพื่อช่วยเหลือ ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อดำเนินการศึกษาหาสาเหตุและช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีเป้าหมายทางการเรียนที่เหมาะสมโดยการให้คำปรึกษา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

จากการศึกษาสาเหตุและช่วยเหลือนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยวิธีการศึกษารายกรณี ผู้วิจัยได้เลือกประชากร และกลุ่มตัวอย่างตามลำดับดังนี้

1.3.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอดินแดง) จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2538 ที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยสะสมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ต่ำกว่า 1.50 จำนวน 37 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 150 คน

1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอดินแดง) จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2538 ที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยมีคะแนนเฉลี่ยสะสมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ต่ำกว่า 1.50 จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากประชากรโดยวิธีการดังนี้

1. สํารวจรายชื่อนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจากระเบียบสะสม
2. สัมภาษณ์นักเรียนเพื่อสอบถามความสมัครใจ ความพร้อมของเวลาในการช่วยเหลือ และต้องการที่จะพัฒนาตนเอง

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยใช้ชื่อสมมติแก่กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อรักษาความลับส่วนบุคคล

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1.5.1 การศึกษารายกรณี (Case Study) หมายถึง กระบวนการศึกษารายละเอียดของนักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณีอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ 9 มกราคม 2539-17 กันยายน 2539 ด้วยกลวิธีต่าง ๆ แล้วนำรายละเอียดที่ได้มาวิเคราะห์ถึงสาเหตุ และให้การช่วยเหลือเพื่อให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ตามกระบวนการศึกษารายกรณี 7 ขั้นตอน

- ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกปัญหา
- ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 3 การวินิจฉัยข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 4 การประชุมศึกษารายกรณี
- ขั้นตอนที่ 5 การช่วยเหลือ
- ขั้นตอนที่ 6 การติดตามผล
- ขั้นตอนที่ 7 การสรุปผล

การคัดเลือกปัญหา หมายถึง การที่ผู้วิจัยตั้งจุดมุ่งหมายว่าจะศึกษาปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การรวบรวมข้อมูล หมายถึง การที่ผู้วิจัยหาข้อเท็จจริงหลังจากที่มีการกำหนดปัญหาโดยใช้เครื่องมือในการแนะแนวเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้ ระเบียบ สะสม กลวิธี สังคมมิติ ใคร่อย่ แบบสอบถาม บันทึกประจำวัน การเขียนอัตชีวประวัติ การสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน การทดสอบเชิงจิตวิทยา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาตีความหรือแปลความหมาย เพื่ออธิบายสาเหตุของการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การวินิจฉัย หมายถึง การนำเอาผลที่ได้รวบรวมมาจากหลาย ๆ วิธี มาเป็นพื้นฐานประกอบการพิจารณา เพื่อวินิจฉัยว่าอะไรน่าจะเป็นสาเหตุของการที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การประชุมปรึกษาหารือ หมายถึง การร่วมประชุมระหว่างนักจิตวิทยา อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชาที่นักเรียนชอบและไม่ชอบเรียน เพื่อทำการสรุปสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางช่วยเหลือให้มีผลการเรียนดีขึ้น

การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม

1) การช่วยเหลือ หมายถึง การลดพฤติกรรมการที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำให้หมดไป หรือเบาบาง โดยการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลแก่นักเรียน ที่ทำการศึกษารายกรณี

2) การป้องกัน หมายถึง การที่ผู้วิจัยหาวิธีการป้องกันไม่ให้นักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอีก หลังจากที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น โดยการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลแก่นักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณี

3) การส่งเสริม หมายถึง การที่ให้นักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณีได้รู้จักความถนัดความสามารถ ความสนใจ เพื่อการวางเป้าหมายในการเรียนที่เหมาะสม

การทำนายผล หมายถึง การที่ผู้วิจัยคาดการณ์ล่วงหน้าว่า นักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณีจะสามารถมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นได้มากน้อยเพียงใด

การติดตามผล หมายถึง การศึกษาข้อมูลจากนักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณีและผู้เกี่ยวข้องเพิ่มเติมภายหลังดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณีไปแล้วว่าได้ผล

อย่างไร การช่วยเหลือ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายเพียงใด หากมีข้อบกพร่องจะได้มีการปรับปรุงแก้ไข ตามกระบวนการช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การสรุปผล หมายถึง การสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษาสาเหตุของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำทั้งหมด

1.5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง กลวิธีที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณีด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้ ระเบียบสะสม กลวิธีสังคมมิติ ใครเอ่ย แบบสอบถาม บันทึกประจำวัน การเขียนอัตชีวประวัติ การสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน การทดสอบเชิงจิตวิทยา

ในแต่ละกลวิธีมีรายละเอียดดังนี้

ระเบียบสะสม หมายถึง เอกสารที่โรงเรียนใช้รวบรวมข้อมูลของนักเรียนเกี่ยวกับประวัติทางการเรียน

กลวิธีสังคมมิติ หมายถึง การศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณีภายในห้องเรียน โดยใช้สถานการณ์ การทำงานกลุ่ม

ใครเอ่ย หมายถึง การศึกษาพฤติกรรมการยอมรับจากเพื่อนในห้องเรียน โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ สุขภาพจิต นิสัยการเรียน

แบบสอบถาม หมายถึง คำถามที่สร้างขึ้นเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณี ข้อความในแบบสอบถาม ประกอบด้วย ประวัติ ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ปัญหาทางการเรียน งานอดิเรก และกิจกรรมที่สนใจ

บันทึกประจำวัน หมายถึง การที่นักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณีเขียนถึงประสบการณ์ในด้านกิจกรรมตลอดจนความรู้สึกในแต่ละวัน

การเขียนอัตชีวประวัติ หมายถึง การเขียนประวัติของนักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณี ตั้งแต่อดีตจนถึงอนาคต เพื่อทราบถึง ทักษะคติ ความสนใจ แนวความคิด และลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณี โดยข้อความที่ให้เขียนจะเกี่ยวข้องกับครอบครัว โรงเรียน และเป้าหมายในอนาคต

การสังเกต หมายถึง การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณีในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ สถานการณ์ในการเรียนในวิชาที่ชอบและไม่ชอบ สถานการณ์ในการพักกลางวัน สถานการณ์ในการมาโรงเรียนและกลับจากโรงเรียน สถานการณ์ที่อยู่บ้าน

การสัมภาษณ์ หมายถึง การสนทนาระหว่างผู้ศึกษา กับนักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณี และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบถึงทัศนคติที่มีต่อโรงเรียน ตนเอง สังคม และครอบครัว

การเยี่ยมบ้าน หมายถึง การติดต่อระหว่างผู้ศึกษาและบ้านของนักเรียนที่ได้ทำการศึกษารายกรณี เพื่อให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมทางบ้าน และทราบถึงสาเหตุของการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำได้เด่นชัดขึ้น

การทดสอบเชิงจิตวิทยา หมายถึง การตรวจสอบพฤติกรรมของนักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณีซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยใช้แบบทดสอบเชาว์ปัญญา WISC (Wechsler Intelligence Scale For Children) แบบทดสอบบุคลิกภาพ DAP (Draw A Person) และแบบสอบถาม SCT (Sentence Completion Test) โดยนักจิตวิทยาประจำโรงพยาบาลศรีนครินทร์ เป็นผู้ดำเนินการทดสอบ

1.5.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2537 มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.50 ในระบบการวัดผลที่แบ่งเป็น เกรด 4 หมายถึง ผลการเรียนดีมาก เกรด 3 หมายถึง ผลการเรียนดี เกรด 2 หมายถึง ผลการเรียนปานกลาง เกรด 1 หมายถึง ผลการเรียนอ่อน เกรด 0 หมายถึง สอบตก

1.5.4 การให้คำปรึกษาโดยใช้กลวิธี MT METHOD LAC METHOD (Life Analysis Counseling) หมายถึง เป็นรูปแบบการให้คำปรึกษาในการช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาทางการเรียน โดยผู้ศึกษาและนักเรียนที่ได้ทำการศึกษารายกรณีร่วมกันจัดโปรแกรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเรียน 15 ครั้ง

1.5.5 การให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาการยอมรับตนเอง หมายถึง รูปแบบการให้คำปรึกษาในการส่งเสริมนักเรียนให้รู้จัก ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ เพื่อวางเป้าหมายในการเรียนที่เหมาะสม โดยจัดเป็นโปรแกรมการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาการยอมรับตนเอง 6 ครั้ง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 การวิจัยในครั้งนี้จะได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้นักเรียนที่ทำการศึกษารายกรณีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

1.6.2 การวิจัยในครั้งนี้ จะได้แนวทางให้คำปรึกษาที่จะทำให้เด็กเรียนที่ทำการศึกษารายกรณีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ตลอดจนได้รู้จักตนเอง ในด้านความถนัด ความสามารถ ความสนใจรวมถึงเลือกสายการเรียนได้เหมาะสม